

גיליון מורחב
לרגל ראש השנה

בסייעתא דשמיא

אוצרות בן מלך

ראש השנה
פרשת האזינו תשפ"ה
גיליון מס' 333

מתורתו של מרן רבינו הגדול רבי לייב מינצברג זצוק"ל רבה של קהלת ירושלים

רשימת ספרי "בן מלך" - שיצאו לאור עד עתה:

- חג המצות
- ספרית העומר וחג
- השבועות
- ימי כיפורים - גלות ואילה
- ימים נוראים
- חג הסוכות
- חג המנוחה
- ימי הפרים
- הגדה של פסח
- חג המנוחה
- בעניני מצוות המדיניות
- שמעון הצדק
- תמוז ונוסח
- שיר השרים
- שבת קודש
- מדרש במדבר
- שמעון בעונה
- ענייני כשי"ס ובהלכה
- זמרת שביב
- קטלוג הקלטות שיעורים
- רשימת ח"א - סמלי
- מבוא, בראשית-חג
- ק"ל - תולדות
- בראשית ח"ב - י"ד
- ק"ל - תולדות
- בראשית ח"ג - וידא-וידוי
- שמות ח"א - שמות-בטלה
- שמות ח"ב - סמרי-מבוא
- תולדות-משפטים
- שמות ח"ג - ורומה-קטור
- ויקרא ח"א - ויקרא-עמנו
- ויקרא ח"ב - אחרי-בחושות
- במדבר ח"א - במדבר-שנת
- במדבר ח"ב - קודש-מטעי
- דברים ח"א - דברים-ראה
- דברים ח"ב - שופטים-ואמת-ברכה

תנן לרשימת: mechonbennelech@gmail.com
אדר"ב נתן לרשימת: ארצה
sales@yefenofbooks.com | Warehouse: 8482450220

ראש השנה

עבודת ראש השנה - שתמליכוני עליכם

ר"ה יום מיועד לעבודת מלכות ה'

שנה הנמנית למשך קיום הבריאה, היא עוד שנה של מלכות ה'.

כך רואים בתפילות שתיקנו חז"ל, שמהותו של יום ראש השנה הוא ענין מלכות ה', וכפי שתיקנו

בגליון

ראש השנה

עבודת ראש השנה - שתמליכוני עליכם.... עמוד 1

מצות תקיעת שופר ..... עמוד 8

ביאור ההוספות בתפילת עש"ת..... עמוד 11

פרשת האזינו

ביאורי פסוקים..... עמוד 14

ראש השנה הוא יום מלכות ה', שבו בא הקב"ה לחדש מלכותו על העולם לקראת השנה החדשה. היום שבו אנו ממליכים את ה' ומקבלים פני מלכותו.

אשרינו מה טוב חלקנו, שנבחרנו מכל האומות לדברים הרמים והנשגבים הללו. הקדוש ברוך הוא, מלך העולם, עושה שמים וארץ, היה היה ויהיה, אשר עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, בחר בנו להיות העם המיוחד לו, העם שתפקידו להתעסק בכבוד מלכותו יתברך שמו. אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו, שזכינו להיבחר לתפקיד נעלה ונשגב זה.

ראש השנה, הוא היום המיועד והמיוחד לענין זה של כבוד מלכותו יתברך, כיון שהוא יום חידוש המלוכה על כל הבריאה. מאחר שהוא תחילת השנה, הרי זו עוד שנה שהקב"ה בא למלוך על העולם. כל

פרנס השבוע

עץ חיים היא למחזיקים בה

הוצאות הדפסת גיליון זה נודב לזיכוי הרבים ע"י ידידנו הנכבד, איש חמודות ורב תבונות, רודף צדקה וחסד, מחשובי אברכי קהילתנו, מגדולי תומכי מכוננו

הרב **יחיאל יהושע** בר"מ **פרוש** שליט"א
לרגל אירוסיו בנו
הבה"ח **שלום חיים** הי"ו
עב"ג למזל"ט

זכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל הבן מלך תעמוד לו ולמשפחתו להתברך בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה לראות ברכה והצלחה בכל אשר יפנו

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל: 054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל: 052-7616048

ערב ראש השנה תשפ"ה

בעזרת ה' יתברך

ברכה לראש משביר

מעומקא דלבא אנו מאחלים את ברכת השנים
לקהל חברי המכון, פטרוני הספרים והמהדורות, וכלל תומכי
ומנויי מכון 'כתבי בן מלך' - בית היוצר של רבינו זצוק"ל
שותפים נאמנים להוצאת ספרי רבינו הגדול לאור עולם
ולפתוח שערי תורה ועבודת ה' למעגלי עם ישראל

שיזכו להיכתב ולהיחתם בספר חיים טובים

לשנה טובה ומבורכת

מתוך בריות גופא ונהורא מעליא לאורך ימים ושנים
תתברכו מן השמים ברוב ברכה והצלחה
זרעא חיא וקיימא תורה וגדולה עושר וכבוד אושר ונחת
וברכה עד בלי די

בידידות והוקרה

אריה קרישבסקי מנהל המכון

- ספרים
- למענדי השנה
- סדרת ספרים
- ביאורים ומאמרים
- על המנהיגים הגדולים
- ספרים
- על הש"ס
- סדר
- המת והמחשבה
- ביאורי סוחר
- סדר
- אמנה ומחוקק
- מטאון
- תורה ודעת
- אמרימים
- תורה ודעת

הנצחות תורמים

קו בן מלך

03-3077354

מינימום מכון

שיעורים 14 שקות מינימום

עמדת הטקסט בבירי מסת
לשמוק סיפורי רבינו
מחולקים לפי נושאים
בכל התחומים

הכישת ספרו בן מלך

בתיבת המסמכות ברחבי העולם

טלפון ההטלחה 054-8422488

כתובת: אוהב ישראל 1/9

ביתר עילית

עמודי מכתב לפי סעיף 46

לתיבת הארצית

mechonbenmelech@gmail.com

בשורה טובה למבקשי ה'

ניתן להאזין לשיעורי רבינו זצוק"ל בקו השיעורים

'קו בן מלך'

03-3077354

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים

בפרישת השבוע - ובענייניא דיומא

שמענו ותחי נפשכם

וידי רצון שנוכח להגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך
ההנהלה

הודעה חשובה ומשמחת

לתורמי המכון

ניתן לקבל החזר מס

על תרומות למכון בגובה של

עד 35% מערך התרומה

לפי סעיף 46

אוצרות
בן מלך

ההתמודדות על מלכות ה' מראשית הבריאה

למעשה, מיד ביום בריאת האדם, כאשר ה' השלים מעשיו ומלך עליהם, כבר התחילה המרידה מצד הנחש כנגד מלכות ה', כאשר פיתה ושידל את האדם להשתמש מעול מלכות ה', ובמעשהו היתה בגידה מצידו במלכות ה' שלא שמע בקולו.

כך נמשכת ההתמודדות לאורך כל הדורות, כשהרשעים בכל דור ודור אינם מקבלים מרות ומורדים במלכות ה'. נח איש צדיק ניצב מול דור המבול, שם ועבר ניצבו מול דור הפלגה שבקשו להלחם בה' ובמלכותו, אחר כך אברהם מול נמרוד, כשאברהם נאמן לה' ומפרסם את שמו, לעומת נמרוד שממיר את כל העולם על ה'. וכן משה רבינו מול פרעה, כשפרעה אומר 'לא ידעתי את ה'', ומרע"ה עשה לנגדו אותות ומופתים 'למען תדע כי יש ה' בקרב הארץ'.

תפקיד עם ישראל - לתקן עולם במלכות שדי-י

מתחילת מציאותו נבחר עם ישראל לתפקידו המיוחד, להיות נאמנים למלכות ה'. בתחילה אברהם אבינו לבדו, ומציאת מצרים נוצרה מציאות של עם שלם, אשר נושא את דגל מלכות ה' כתפקיד וייעוד.

עצם היציאה ממצרים היתה הכרזה על מלכות ה', כאשר עם רב הולכים אחריו בארץ לא זרועה, מתוך ידיעה שה' הוא המלך, ומסתמכים ובוטחים בו שבכוחו לספק כל צרכיהם, וכפי שאכן היה בכל שנות נדודיהם.

באופן מיוחד נגלה כבוד ה' על ידי קריעת ים סוף, אשר לאחריה ענו ישראל ואמרו: 'ה' ימלוך לעולם ועד'. וכן כל ההנהגה באותו דור היתה באופן של גילוי מלכותו יתברך, ענני כבוד וירידת המן ומים מן הסלע, כל האותות והמופתים בכל תקופת ההליכה במדבר וכיבוש ארץ ישראל.

על כך נאמר 'זכרתי לך חסד נעוריך', משום שזו היתה הפעם הראשונה שבו הוכרזה מלכות ה' בעולם, באופן גדול כזה, על ידי 'לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה'. ומאז לכל אורך הדרך, עם ישראל נושא את דגל מלכות ה', ולוחמים נגד התועים והכופרים שאינם מקבלים את מלכותו יתברך.

לומר 'המלך הקדוש' ו'המלך המשפט' (כמבואר בגמרא ברכות יב:). בכל התפילות של ר"ה, התפילה המרכזית בברכת קדושת היום היא 'מלך על כל העולם כולו כבודך', ובחתימה 'מלך על כל הארץ'.

גם בברכת קדושת השם מוסיפים 'ובכן תן פחדך', ותמלוך אתה ה' אלוקינו מהרה לבדך על כל מעשיך'. במוסף תיקנו חכמים ברכת 'מלכיות' עם זכרונות ושופרות, ועוד תיקנו חכמי הדורות ריבוי פיוטים ופרקי שבח הנאמרים בעת התפילה בענייני מלכותו יתברך.

עיקר המלכיות בדעת ובקבלת הלב

'אמרו לפני מלכיות - כדי שתמליכוני עליכם' (ראש השנה טז). אכן פשוט שבכל ימות השנה, בכל עת, התפקיד היסודי והעיקרי של היהודי הוא להכיר במלכות ה' ולקבל עול מלכותו, שהרי זוהי תכלית בחירת ישראל ואף תכלית הבריאה כולה. אלא שבראש השנה מוטלת עלינו העבודה לחדש בקרבינו את היסודות הללו, ולהוסיף בהם ריכוז והתבוננות.

אם כן, ההכנה הפנימית לראש השנה היא, לעורר בקרבינו ולהחיות בנפשנו את העניינים של מלכות ה', אשר בכך אנו ממליכים את הקב"ה עלינו. אמירת פסוקי המלכיות וריבוי השבחים בענין מלכות ה', באה להוביל אותנו אל הייעוד 'כדי שתמליכוני עליכם'.

בספרים הקדושים פירשו: 'אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם', כלומר, אל תאמרו את פסוקי המלכיות באמירה גרידא, אלא התבוננו בהכרה ובדעת והיכנסו תחת עול מלכות ה' בהחלטת הלב, מתוך הכרה שמכוונת את הלב לקבלת עול מלכותו, לשמוע בקולו ולקיים מצוותיו.

זהו היסוד הראשון לעמידה לפניו יתברך שמו, כי ההתחלה המוכרחת לעבודת ה' היא פתיחת הלב והתעוררות הנפש לתחושות בסיסיות ופשוטות אלו. ולכן נועד יום ראש השנה, היום המיועד למלכות ה', שבו יש להשריש בלבנו יסודות אלו, שהם הבסיס שעליו בנויה קומת היהדות.

אמנם, אנו עם קדוש, לא זו בלבד שאנו מקבלים ומכירים מלכותו כמלך העולם בוראו ומנהיגו, אלא מקבלים עול מלכותו לשמוע בקולו ולקיים מצוותיו. בקיום המצוות אנו בראש ובראשונה מקיימים ציווי המלך, נוסף על כל המעלות והצדק והיושר והקדושה, אנו עבדים נאמנים למלכותו.

גם בגלוי וחינו, אנו אלו הנאמנים לכבוד מלכות ה' ונאבקים על כבוד שמו, ומפרסמים ומפיצים את כבוד מלכותו בעולם, עד שנגיע לעת אשר יתקיים הכתוב 'והיה ה' למלך על כל הארץ', היום המוקווה שאנו מצפים ומתפללים עליו תמיד: 'נקווה לך ה' אלוקינו לראות מהרה בתפארת עוזך להעביר גלולים מן הארץ וכו', וכל בני בשר יקראו בשמך להפנות אליך כל רשעי ארץ וכו', ויקבלו כולם את עול מלכותך' וכו'.

מלכות ה' במציאות - שלשה חלקים

בימים אלו, עלינו להתעורר ולעורר עצמנו ביתר שאת לעניינים אלו. להתבונן ולדעת בכל חלקי עבודת מלכות ה', להחזיר בלב את הידיעה ואת הרגש שהקב"ה מלך. שהוא בורא העולם, ומנהיג אותו, ושופט כל הברואים. ולקבל עלינו עול מלכותו, להיות עובדים אותו, לכבד את מלכותו ולעסוק בכבודו, לשמוע בקולו ולציית לדברו. בכך נקיים בשלימות 'שתמליכוני עליכם'.

בראשונה יש להכיר ולהתבונן בכך שה' הוא מלך העולם במציאות, כלומר, לא רק מפני שאנו מקבלים עלינו את עול מלכותו, אלא שזוהי המציאות המחוייבת שאינה תלויה בדבר, שה' הוא מלך העולם.

התואר 'מלך העולם' במציאות, כולל שלושה עניינים: הבורא, המנהיג, והשופט. ובכולם אנו עוסקים ביום ראש השנה, כדלהלן.

א. בתפילת ר"ה אנו אומרים 'מלוך על כל העולם כולו בכבודך וכו' וידע כל פעול כי אתה פעלתו, ויבין כל יצור כי אתה יצרתו'. זהו הענין הראשון של מלכות ה', שהוא בורא העולם, והרי הוא האדון והמלך מכוח עצם הדבר שהוא ברא את העולם, והכל שלו, 'וקונה הכל' 'קונה שמים וארץ'.

ב. בהמשך התפילה אנו אומרים 'ויאמר כל אשר

נשמה באפו ה' אלוקי ישראל מלך, ומלכותו בכל משלה'. זהו ענין נוסף במלכות ה', שמלבד היותו מלך בתור 'בורא העולם', הרי הוא מושל ומנהיג את העולם, וקובע כל פרט ופרט מרבי רבבות העניינים המתנהלים בעולם בכל רגע ורגע. כלשון הכתוב (תהלים קג, יט) 'ה' בשמים הכין כסאו ומלכותו בכל משלה', וכן (שם קמה, יג) 'מלכותך מלכות כל עולמים וממשלתך בכל דור ודור'.

ג. ענין נוסף שבו מתבטאת מלכות ה', הוא בהיותו שופט את הארץ ובוחן את מעשי בני אדם, כלשונות הכתובים: 'יגבה ה' צב-אות במשפט' (ישעיה ה, טז), 'מלך במשפט יעמיד ארץ' (משלי כט, ד), 'אמרו בגוים ה' מלך אף תכון תבל כל תמוט ידין עמים במישרים' (תהלים צו, י), 'ועוז מלך משפט אהב' (שם צט, ד). ענין זה מבטא את תוקף המלוכה ואת חזקה, שהמלך שופט ודן את הארץ, ועל פי משפטו קובע את מהלך חייו של כל בריה ובריה.

קבלת מלכות ה' עלינו - ארבעה חלקים

בנוסף לעצם המציאות שה' הוא מלך העולם, קיים חלק נוסף במלכות ה', מצד הנבראים. שהנבראים מכירים ומקבלים את מלכותו עליהם. זהו התפקיד המוטל עלינו ביחס למלכות ה', וזוהי עבודת 'תמליכוני עליכם'. ואמרו חז"ל (פרקי דרבי אליעזר פרק ג), והרחיבו בזה הספרים הקדושים, שזוהי כל מטרת הבריאה, משום שהקב"ה רצה שתהיה מלכותו נגלית בעולם, ש'אין מלך בלא עם', ועם ישראל נבחר לתפקיד זה, להמליכו ולהפיץ מלכותו בעולם.

הכרת וקבלת מלכות ה' מצדנו, מתקיימת על ידי ארבעה עניינים:

א. עצם ההכרה שה' יתברך הוא הבורא והוא המנהיג את העולם, וכמו שאומרים בתפילת ראש השנה - 'מלוך על כל העולם כולו בכבודך והנשא על כל הארץ ביקרך וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו', והיינו לדעת בבירור שה' הוא הבורא, 'ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלוקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה', היינו שה' הוא המלך המושל בכל והוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים.

ב. ההכרה שהוא מנהיג וקובע בכל, ועיינינו

נשואות אליו, לחסות בשמו ולבטוח רק בו, להשריש בעצמנו את הידיעה שאין שום דבר בעולם תלוי אלא בו, וממילא נשען עליו בלבד, ורק אליו נפנה לבקש את כל צרכינו, מתוך ההכרה שהכל תלוי רק בו, כלשון התפילה - 'וכל בני בשר יקראו בשמך', וכדכתיב (תהילים סה, ג) 'שומע תפילה עדיך כל בשר יבואו'.

ג. חלק נוסף אשר תלוי במעשינו הוא קבלת עול מלכותו, דהיינו קבלת מצוותיו והוראותיו. ה' מופיע מול האדם, מורה לו את הדרך כיצד להתנהל בחייו, מצוה ציווים, ונותן לנו תורה ומצוות, ואפילו לאומות העולם בני נח נתן שבע מצוות. כמו שאומרים בתפילה בברכת מלכות - 'ויקבלו כולם את עול מלכותך ותמלוך עליהם', דהיינו לשמוע בקולו ולציית לכל דבריו. וכן לעשות רצונו, כלשון התפילה - 'ובכן תן פחדך ה' אלוקיני על כל מעשיך ואימתך על כל מה שבראת וכו' ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם'.

ד. עוד מתפקיד ההתייחסות למלכותו, הוא העבודה לכבדו ולעבדו כפי רוממות מלכותו, לעסוק בכל חלקי השירות והכבוד לשמו, להשתחוות לפניו ולעשות מעשים שמבטאים הגשת מנחה ודורון לפניו, לשבח להלל לזמר ולשורר לכבודו. כלשון התפילה - 'כי לך תכרע כל ברך תשבע כל לשון, לפניך ה' אלוקיני יכרעו ויפלו ולכבוד שמך יקר יתנו', וכן - 'וייראוך כל המעשים וישתחוו לפניך כל הברואים'.

כל אלה הם חלקי העבודה שבלב, ויש להרחיב בכל אחד מהם כאשר נפרט בזה.

ההכרה במלכות ה' - התבוננות באופן מוחשי

כדי לקיים כראוי את תפקידנו האמיתי כבני העם הנבחר, צריך תחילה להחזיר בלבנו את כל היסודות הללו בבהירות, עד שיהיה הדבר מוחש אצלנו כדבר הנראה לעין, ונתהלך עמהם בפשטות ובטבעיות.

ראשית כל צריך לחיות עם ההשקפה ולחדד את התחושה שאנו נמצאים אצל אדון ובעל הבית, לחיות בעולם עם רגש ברור שזוהי המציאות, ולא רק כדבר מדומה 'כאילו'. להרגיש בכל עת שאנו נמצאים כאן כאורחי של בעל הבית, שאנו נמצאים אצל אדון

שבנה בית ופתח לפנינו את ביתו והכניסנו לרשותו. [אכן הדבר מוסתר קצת, מפני שחלק מהדברים ניתנים לנו באופן של עשייה עצמית, כאורח שקיבל רשות ליטול בכוחות עצמו למען נעימות הרגשתו].

דבר זה צריך להתבונן ולראות בבהירות, עד שתקבע בלבנו מחשבה זו באופן טבעי מבלי כוונה מיוחדת, כמו שאכן מרגיש אדם שמתארח אצל אחרים, כמי שהלך במדבר שממה ובא אדם והכניסו לביתו ודואג לכל צרכיו. אין די בכך שלצד החיים עצמם תהיה ידיעה חיצונית שיש בורא ומנהיג, שהרי אנו באמת נמצאים אצל בעל הבית. וכי אורח יכול לשכוח לרגע אחד את מעמדו כאורח.

זהו השלב הראשון שעליו מבוססת ומיוסדת עבודת ה'. כל זמן שאין מחשבה זו קבועה בלבנו במידה שלימה, עדיין לא ניתן להגיע לעבודת ה' האמיתית כפי שהיא צריכה להיות.

מתוך תחושה ברורה זו עלינו לעלות דרגה נוספת, שמאחר שאנו נמצאים אצל בעל הבית, טוב ומיטיב חונן ונותן משפיע ומרעיף, הרי שאנו נדרשים לתת לו תודה עצומה והכרת הטוב על כל מה שהעמיד לפנינו. צריך להרגיש חובה להודות לו, לכבדו ולשבחו על גודל חסדו ורוב טובו, שהעמיד לפנינו דברים טובים ומבורכים חשובים ונאים, וחסד ה' מלאה הארץ.

נוסף על טובו וחסדו העצום, עוד אנו רואים את חכמתו וגדולתו, בעשותו יצירות נפלאות עד מאד, דברים מושלמים ומתואמים ומחוכמים עד אין חקר. הן ה' יתברך יצר מפעלות מדהימים בעושר חלקיהם ושעשועי גווניהם הרבים, בחכמה ותבונה לאין שיעור, וכאשר עומדים משתאים ונדהמים מעוצמתם ופליאתם, אזי מתעוררים רגשות של הערכה והערצה בלי גבול כלפי יוצרם.

משפט ה' - אין נסתר מנגד עיניך

מלכות ה' מתבטאת כאמור גם במידת המשפט, שזה מסממני המלכות, שהקב"ה שופט ודן את באי עולמו כמלך היושב על כסאו.

ביום ראש השנה באים לידי ביטוי מיוחד שני

עניינים אלו, שביום הזה מתנשא ה' למלוך על כל העולם, ובו ביום בא לשפוט את הארץ.

בר"ה אנו אומרים גם 'המלך הקדוש' וגם 'המלך המשפט'. 'המלך הקדוש' היינו המלכות מצד מציאות ההנהגה, 'המלך המשפט' היינו המלכות מצד המשפט. שמתחילה עוד שנה של הנהגת מלוכה, והמלך שופט ודן את כל באי העולם.

משפט ה' מתואר בשירי דוד (תהילים לג): 'משמים הביט ה' ראה את כל בני האדם, ממכון שבתו השגיח אל כל יושבי הארץ, היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם'. תחילה מציין המשורר שה' 'ראה' את כל בני האדם ו'השגיח' אל כל יושבי הארץ, אך בהמשך מודגש יותר מכך, שהוא גם 'מבין אל כל מעשיהם', דהיינו יודע את כל מחשבות הלב. שהמעשים עצמם הם גלויים, ובכל מעשה קיימת גם פנימיות, דהיינו מחשבה העומדת מאחורי המעשים, והקב"ה מבין אל כל מעשיהם, שלפניו גלויה גם המחשבה שטמונה מאחורי המעשים.

כן הדבר מפורש בנביאים (ירמיה יז, י): 'אני ה' חוקר לב בוחן כליות ולתת לאיש כדרכיו כפרי מעלליו', ואומר (שם לב, יט) 'גדול העצה ורב העלילה אשר עיניך פקוחות על כל דרכי בני אדם, לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו', ועוד כתוב (זכריה ד, י): 'עיני ה' המה משוטטים בכל הארץ'.

משפט ה' נעשה מתוך היותו חוקר לב ובוחן כליות ומתבונן בכל מעשה בני אדם, ולפניו גלויים וידועים כל מעשה וכל מחשבה וכל ההרור לב.

עוד כתוב (ירמיה כג, כד): 'אם יסתר איש במסתרים, ואני לא אראנו נאום ה', הלא את השמים ואת הארץ אני מלא, נאום ה'". אמנם ודאי לא יעלה על דעת האדם לחשוב שאם היינו יכולים להסתתר מאת ה', היינו עושים כנגד רצונו יתברך ח"ו. אלא שבכל זאת עלינו לשנן ולזכור ולדעת את האמת, וצריך לקיים את הדברים מתוך ידיעת האמת שאי אפשר להעלים מאתו מאומה, והכל גלוי וידוע לפניו יתברך, וידיעה זו היא גם מכבוד מלכותו.

ביחס לכך, עבודת האדם היא להשיב אל לבבו ולהתעורר בחרדת המלך המשפט, לדעת ולחשוב

ולהתבונן בזה, להתהלך עם זה ולחוש כך. הרגשה זו היא כבוד מלכות ה', ובכך האדם ממליך את ה' על עצמו באופן מוחלט, ומקיים את רצון ה' 'שתמליכוני עליכם'.

הכנעה למלכות ה' - בטחון ושמחה בהנהגתו

שלימות ההכרה בהנהגת והשגחת ה', היא כאשר האדם משתלם במדרגות הבטחון, וזו אכן העבודה הראויה לימים אלו של התבוננות והתחזקות במלכות ה'.

כלומר, אין די בהכרה ובעצם הידיעה בלבד, כי קבלת מלכות אמיתית היא כאשר האדם גם מתנהג בתהלוכות חייו לפי הכרה זו, לחיות עם בטחון בה', חיים של מלכות ה', 'לכתך אחרי במדבר', שהחיים יהיו מבוססים על ההכרה שה' מנהיג את הכל, ואז כל מערכת חייו ומחשבותיו ותכניותיו והסתכלותו של האדם שונות לגמרי.

קבלת מלכות ה', כוללת גם את ההסכמה לדרכי הנהגתו בלי להתרעם עליהם. צריך לזכור שהיות והמלך מנהיג אותנו ואת כל העולם, הרי שאנו מסכימים ומרוצים ושמחים בדרכי הנהגתו. לא לקבל את הנהגת ה' מתוך כפיה גרידא בחוסר ברירה, אלא מתוך הבנה שזהו הדבר הנכון והראוי ביותר. וכמו שכתב רש"י על הפסוק (דברים ו, ה) 'ואהבת את ה' אלוקיך - שלא יהא לך חלוק על המקום', שלא יעלו בדעתו תמיהות ותרעומות ח"ו על הנהגת ה' בעולם.

כאשר האדם מכיר נכון במשמעותה של מלכות ה', הרי הוא מרוצה מכך שהוא מנהיג, ובטוח שכל מעשיו ודרכיו הכל נכון ואמת וצדק, ואין עולה כלל על הדעת מחשבות של תמיהה ותרעומת, וזהו קבלת מלכות שמים על עצמו באמת באופן נכון. [וכשהאדם מגיע למדרגה זו הרי הוא מלא שלווה, ומרוצה ומאושר שהוא חוסה תחת מלכות ה', וה' מנהיגו בכל פרט, שכן ידיעה זו נוטעת בלבו אושר עילאי].

האמת היא, שכל הנהגת ה' עימנו היא לטובה לנו, כמו שאמרו בגמרא (ברכות ס): 'לעולם יהא רגיל אדם לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד'. אולם, לא רק משום כך אין על האדם להתעצב ולהתרעם על מידותיו יתברך, אלא מצד עצם הכרתו במלכות ה'

השמיעה בקולו. זהו העיקר בכל עבודתו של היהודי, קבלת עול מלכותו, שמיעה בקולו.

גם בחלק זה שבמלכות ה', של שמיעה בקולו וקבלת עול מצוותיו, צריך האדם להיות מרוצה ושלם עם מלכות ה', כמו שבארנו כלפי דרכי הנהגתו. כי יש לפעמים שאדם מקיים את המצוות מתוך כפייה וחוסר ברירה, ואין זו הצורה הנכונה של קבלת מלכותו, עד שיהא האדם מרוצה ומאושר בכך שזכינו למלך קדוש רם ונשא, והולך בדרכיו שהורה לנו, עם סיפוק ושמחה באהבה. כלשון התפילה: 'ותן בלבנו להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וכו' ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה.'

כאשר האדם מכיר כראוי במלכות ה', הרי הוא חפץ שהמלך הגדול ינהיג אותו ויורה לו את הדרך בכל ענין, וכל שכן שאינו מתרעם ומתלונן על קושי העבודה, אלא כל מה שיוהרו המלך יעשה בשמחה ובאהבה, ורק כך היא קבלת מלכות ה' עלינו באופן הראוי.

העבודה בראש השנה - ההתעסקות בחלקי מלכות ה'

בראש השנה אנו עוסקים בכל החלקים הללו של מלכות ה'.

אף כי אנו בני ישראל תמיד מכירים ויודעים כי ה' הוא הבורא, והוא העושה הכל והקובע את כל המאורעות, וידיעה זו היא הבסיס לכל מהלך חיינו ויסוד עבודת ה' שאנו עוסקים בה תמיד. בכל זאת בראש השנה עלינו לעסוק ביתר שאת בעניינים אלו של הכרת מלכותו יתברך, ועמידה לפניו בהדרת קודש.

כבר בחודש אלול לקראת ראש השנה, אנו מחדשים ומחזקים את קבלת עול מלכות ה' עלינו, בזה שאנו שבים לפניו ומקבלים עלינו לשמוע בקולו ולעשות רצונו בשלימות, ומרצים את פניו בבקשת הסליחות, ובערב ראש השנה מתענים ומרבים בסליחות ובתשובה.

וכאשר מגיע יום ראש השנה עצמו, בו יושב ה' על כסא המלכות ומחדש את מלכותו לרגל השנה החדשה, מצות היום היא לכבד את מלכותו, דהיינו

צריך האדם לקבל בשמחה ובאהבה את הנהגת ה' עמו, ולבטל רצונו מפני רצון ה' ית"ש.

המדריגה העליונה - ציות לשם ציות

החלק הנוסף של מלכות ה' מצד האדם, הוא קיום התורה והמצוות, וגם בזה יש מדרגות להתבונן ולעלות בהן מעלה מעלה.

המדריגה העליונה של שמיעה וציות בקול ה', היא כאשר האדם מקיים את ציווי ה' משום עצם הציווי, כי המלך מצוה. זוהי הדרגה העליונה, שהאדם אינו זקוק לחשב את הטובה שיש בציווי ה', ואינו זקוק לעשות חשבון שציווי ה' הם בוודאי נכונים וראויים, שהם מרוממים ומזככים את האדם, ומביאים אותו לחיי העולם הבא ולאכול פירותיהם בעולם הזה. אלא מכוח עצם הציווי, כי כשהמלך מצוה אנו שומעים בקולו.

הנה אמת ודאי נכונים כל הדברים הללו, שהתורה היא תורת אמת, ועשיית המצוות אכן מרוממת את האדם, וגם מביאה לו שכר טוב לעולם הבא וברכה בעולם הזה. אבל לא רק משום הסיבות הללו עלינו לקיים המצוות, אלא הציות לבדו הוא עיקר הסיבה לקיומן.

אדם שידוע בעצמו שאין די לו בסיבה יסודית ושרשית זו, ואין בכך כדי להביאו לידי קיום המצוות, הרי שאם כן קיים בו פגם ביסוד היהדות, הוא לא נכנס עדיין תחת מלכות שמים במידה מספקת. כי כל הטעמים האחרים שקיימים במצוות הם סיבות שמחמתן נכון וכדאי לאדם לעשותן, אבל הבסיס צריך להיות עצם הציווי. די לנו בעצם הדבר שה' ציווה, שכן ציווי המלך צריך להיות סיבה מספקת לקיים את המצוות.

אכן ה' הודיענו גם את כל הנ"ל, שהמצוות רצופות אמת וצדק, ויש בהן סגולת רוממות וקדושה, וכל הזוכה לקיימן יטול שכרו לעולם הבא והשפעת ברכה בעולם הזה. נתן התורה הודיענו כל זאת, כי גם זה אמת, והם מעלות בקיום המצוה, רוממות ועוגן, ובעת קיום המצוות יש לצרף את הרגשת התוכן והאושר שבכל מצוה ומצוה. אבל היסוד של כל הדברים הוא

להריע לפניו בשופר, ולקדם את פני המלך בתרועות, ככתוב בתורה (במדבר כט, א) 'יום תרועה יהיה לכם', וכתוב (תהילים צח, ו) 'בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'.

בנוסף לזה מצות היום היא בכך שעניינו נשואות אליו שעל ידי התרועה יזכרנו לטובה, ויאיר פניו

אלינו ויוציא לצדק דיננו. כלשון הכתוב (ויקרא כג, כד) 'שבתון זכרון תרועה', וכדכתיב (תהילים פט, טז) 'אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון, וכלשון הפיוט 'אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים, ואם כעבדים ענינו לך תלויות עד שתחננו ותוציא כאור משפטנו'.

מצות תקיעת שופר

מצות תרועה בראש השנה - לרגל מלכות ה'

כך צריך לבאר גם לגבי מצות התרועה בראש השנה, שהיא תרועה לפני המלך ה' לרגל הופעתו. שכן זוהי מצות התרועה בכל מקום, תרועה הבאה לקדם פני הופעת המלך.

ואין לחלק בין תרועת חצוצרות לתרועת שופר של ר"ה, שהרי בסוגיית הגמרא (ר"ה לד.) מבואר שלמדו כמה הלכות של תקיעת שופר בר"ה ממצות החצוצרות, ויתירה מכך מבואר במשנה (שם כו.) 'שופר של ר"ה של יעל פשוט וכו' ופיו מצופה זהב ושתי חצוצרות מן הצדדין, שופר מאריך וחצוצרות מקצרות שמצות היום בשופר'. ולמודהו בגמרא (שם כז.) מן הכתוב (תהילים צח, ו) 'בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'.

הנה כי כן עולה ברור, שגם מצות התרועה בראש השנה הנלמדת מתרועת החצוצרות, תרועת מלכות היא. וכפי שמבואר בכמה פסוקים בתהילים, בהם נזכר ענין תרועה ושופר שהם באים לרגל הופעת ה'.

כן מבואר בסדור הגר"א בענין תקיעת שופר, דבמעשה תקיעת שופר נכללו מלכיות וזכרונות ושופרות, וחז"ל קבעו חובה להזכיר ג' העניינים בפה. וב'שלטי הגבורים' (ג. מדפי הרי"ף) הביא לשון ריא"ז: 'כשם שתוקעים בר"ה כך אומרים פסוקים של מלכיות וזכרונות ושופרות, אמר הקב"ה אמרו לפני מלכיות' וכו'.

לכן, בכל פסוקי השופר הנזכרים בתפילת 'שופרות', כולם ענייני תרועה לכבוד הופעת ה', וכפי שהיה במעמד הר סיני שהופיע על עם קדשו בלהבות אש ונגלה עליהם בקולות וברקים וקול שופר.

תרועה כתקיעת חצוצרות - תוקעין לפניו כמלך

עיקרו ומהותו של יום ראש השנה הוא, בהיותו יום הזכרון שבו עולה זכרוננו לטובה לפני ה' על ידי תרועת השופר, וכפי שנתבאר בארוכה בספר 'בן מלך - ר"ה ויוהכ"פ' (מאמרים יד-טו). ועלינו להבין מהי משמעות מעשה התרועה, וכיצד היא מעלה את זכרוננו לטובה לפני ה'.

המקור לזה שהתרועה מביאה זכרון, כתבו הראשונים שהוא נלמד מן הכתוב לגבי מצות חצוצרות (במדבר י, ט-י): 'והיה כי תבואו מלחמה בארצכם על הצר הצורר אתכם, והרעותם בחצוצרות, ונזכרתם לפני ה' אלוהיכם ונושעתם מאויביכם, וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם, ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם והיו לכם לזכרון לפני אלוהיכם'.

כאשר נתבונן שם בפרשת החצוצרות, נאמר למשה (שם יב) 'עשה לך שתי חצוצרות כסף והיו לך למקרא העדה ולמסע את המחנות, ופירש"י 'שיהיו תוקעין לפניך כמלך', ומקורו במדרש (במדב"ר טו). נמצא אפוא שתקיעת חצוצרות האמורה בפרשה זו, היא מטכסי מלכות ולכבוד המלך.

על דרך זו יש לפרש בתרועת החצוצרות בבואם למלחמה על הצר הצורר, שהיא תרועת מלכות לכבוד המלך ה' ההולך עמנו להלחם, כדכתיב (דברים כ, ד) 'כי ה' אלוהיכם ההולך עמכם להלחם לכם עם אויביכם להושיע אתכם'.

כך גם בתקיעת החצוצרות במקדש על הקרבנות במועדים וראשי חדשים, שגם היא תקיעה של כבוד המלכות בבית המלוכה ומכלל העבודה לפניו.

כי הופעת מלכות ה' מחייבת ביטוי כבוד והדר, שהעיקרי שבהם הוא תרועת שופר. אלא שבאותו מעמד גדול הופיע המלך בדרך גילוי, באש ובענן ושמעו את דברו קדשו, אבל בראש השנה הופעתו היא כ'מלך' כי בא לשפוט את הארץ, אף שאין הדבר נגלה לעין כל.

הכתוב לא פירש משמעות התרועה מרוב פשיטות הדבר

אין לתמוה על כך שבפסוקי התורה אין מפורש שמצות היום היא 'להמליכו' על ידי התרועה, וכן בחצוצרות לא נזכר להדיא שהוא מצד טכסיסי מלכות. כי יש לומר שאדרבה, הכתוב אין צריך לפרש זאת, כי זו פשטות משמעות התרועה, שהיא מגינוני טכסיסי מלכות הידועים, להריע לפני המלך.

אולם בדרך דרשא ואסמכתא, למדו חז"ל את אמירת פסוקי מלכיות יחד עם הזכרונות והשופרות, לחד מ"ד ילפינן זאת ממדרש סמוכים, ולאידך מ"ד מפרשת החצוצרות, כדאיתא בגמרא (ר"ה לב.): 'מנין שאומרים מלכיות, תניא רבי אומר, אני ה' אלוקיכם - ובחודש השביעי, זו מלכות, רבי יוסי בר"י אומר אינו צריך, הרי הוא אומר בחצוצרות והיו לכם לזכרון לפני אלוקיכם וכו', זה בנה אב לכל מקום שנאמר בו זכרונות שיהיו מלכיות עמהן.'

וכן מובא בשאלות כתר ראש (אות קד) 'רבינו הגר"א היה שמח מאוד בעת תקיעת שופר, ואמר שצריך להיות ברוב שמחה וחדווה כדוגמת המדינה ביום שממליכים מלך ומעטרים אותו, כן אנחנו בתקיעת שופר ממליכים להקב"ה. ויש ללמוד מדבריו והנהגתו, שכונת מעשה התקיעה ויסוד עניינה הם 'המלכה', שהרי אם מהותה של התקיעה היא לתפילה וצעקה וחרדה, לשמחה מה זו עושה.

תקיעות שופר בתוך סדר התפילה

מבואר בגמרא (ר"ה טז.) שמעיקר הדין צריך לתקוע בשופר בתוך התפילה (ורק מחמת הגזירה תיקנו שתוקעין במיושב). ורש"י כתב (ר"ה כו: ד"ה כמה) שהשופר בר"ה בא לתפילה ולזכרון, וכן איתא בתוספתא לגבי פסוקי שופרות (פ"א ה"ב) 'כדי שתבוא תפילתך בתרועה לפניו'.

לפי דברינו מבואר שפיר, שמצות התרועה בשופר אינה מצוה בפני עצמה מצד 'יום הדין', אלא כל תוכן התרועה הוא לכבוד המלך, מענין התפילה והעבודה לפני ה', ותיקנו לקיימה בשעת העבודה, כשהיא משולבת בתפילת העמידה כאשר ישראל עומדים נוכח פני ה'.

דברי הרמב"ם בטעם תקיעת שופר

אמנם הרמב"ם כתב (הלכות תשובה פ"ג ה"ד): 'אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו, כלומר עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם, וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם'. והיינו, שענין השופר הוא להעביר חרדת אזהרה לעורר לתשובה.

אולם בדרך הפשט אי אפשר לומר כן, שהרי אין במקראות של פסוקי 'שופרות' כל זכר לתרועה של אזהרת חרדה. אכן בספר המצוות (מצוה קלז) כתב הרמב"ם גופיה שתקיעת שופר בר"ה היא זכרון לפני ה', ובנוסף לכך הביא גם את הרמז להתעוררות תשובה.

ולכן, גם בספר ההלכות לא כתב הרמב"ם שזהו תוכן מעשה התרועה, אלא לציין הרמז שיש בשופר על דרך דרש והתעוררות, וכעין זה איתא בילקו"ש (רמז תתלא): 'תקעו בחודש שופר - שפרו מעשיכם ואני מכסה על עוונותיכם'. וע"ע בר"ן שפירש דמה דאמרו בגמרא (ר"ה ג.) שיש בתקיעות לערבב את השטן, היינו להכניע את היצר, כדכתיב (עמוס ג, 1) 'אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו', דשטן היינו יצה"ר. אבל לגבי תוכן מעשה התרועה נראה שגם לדעת הרמב"ם הוא ביטוי של כבוד מלכות לרגל הופעת ה', וכפשטות המקראות.

פעולת התרועה להעלות זכרוננו לטובה

בזאת הגענו לפתרון התעלומה, כיצד מועילה התרועה להעלות זכרוננו לטובה. כי מאחר שמשמעות התרועה היא המלכה, הרי שמכוח זכות זאת אנו זוכים להיזכר לטובה. שעל ידי כך שאנו ממליכים אותו יתברך, מתוך כך עולה זכרוננו לטובה, שהקב"ה זוכר לטובה את עם ממליכיו, ועל ידי זכות

תרועת מלכות זו, עולה זכרון ישראל לטובה לאביהם שבשמים.

הדברים מפורשים בחידושי הרשב"ץ: 'אמרה תורה תקעו לפני בשופר, כמו שתוקעין בשופר לפני המלך ואומרים יחי המלך, ואותה תקיעה תעלה לפני לזכרון לפקוד אתכם לשלום, כמלך המקלס על עבדיו העובדים אותו.'

זהו ענין הכתוב (תהלים פט, טז) 'אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון', כלומר, שעל ידי שהם יודעים ומכירים לכבד את ה' בתרועת מלכות, הרי הוא מאיר פניו אליהם וזוכרם לטובה.

זהו הביאור במה שהובא לעיל, שדרשו בבנין אב בפסוקי מלכיות, שבכל מקום שנאמר בו זכרונות יהיו מלכיות עמהן, כלומר שהזכרון לפני ה' תמיד בא על ידי המלכה, וכל פעולת הזכרון תלויה בהקדמת מעשה מלכיות.

זוהי גם המשמעות של זכרון ברית האבות, כי המלכה זו שאנו ממליכים אותו בראש השנה מעוררת זכרון אבות שהודיעו מלכותו ואלקותו והמליכוהו על העולם, ומתוך כך הוא זוכר לזרעם את הברית אשר כרת להם. שכל ענין ברית האבות מבוסס על כך שהמליכו אותו והודיעו מלכותו בעולם, וכן זרעם אחריהם רואים את ייעודם בתיקון עולם במלכות שד-י.

כמו כן תרועת חצוצרות, מאחר שהיא לכבוד מלכותו יתברך, הרי מעוררת עבודה זו זכרון לטובה, ומעלה את הזכרון שאנו הם זרע אהוביו ואף אנו ממשיכים את דרכם לעסוק בכבודו ובגינוני המלכותו, וכיון שאנו עמו הנאמנים לענייניו, אף הוא ינהיגנו כמלך היושב בקרבנו להושיענו מצרינו.

שומע קול שופר ומאזין תרועה ואין דומה לך

לפי זה נמצא, מאחר שההמלכה בשופר באה להעלות זכרונו לטובה, הרי שיש בעצם התקיעה גם קול מסתתר של תפילה וצעקה פנימית אל ה', שתתקבל לרצון לפניו עבודת ההמלכה ויעלה זכרונו לטובה מצד העבודה העולה לפניו.

ואיתא בגמרא (ר"ה כו): 'שופר של ראש השנה של יעל פשוט וכו', רבי יהודה אומר, בראש השנה היו

תוקעין בשל זכרים כפופין וכו', במאי קמיפלגי, מר סבר, בראש השנה - כמה דכייף איניש דעתיה טפי מעלי וכו', ומר סבר, בראש השנה כמה דפשיט איניש דעתיה טפי מעלי.

היינו, דלתנא דמתני', כיוון שעצם תרועת השופר של ר"ה הרי הוא להמלכה, על כן כל כמה דפשיט עדיף טפי. אולם לרבי יהודה מצוה של ר"ה בכפוף, דבר"ה כל כמה דכייף איניש דעתיה טפי מעלי. דס"ל דמצוותה בכפוף כיון שהמטרה של ההמלכה היא לזכרון, וכמו שפירש"י 'דלתפילה ולהזכיר עקידת יצחק בא', ובתוס' (ד"ה של יעל) 'שהתקיעה לתפילה ולזכרון'.

והוא מה דאיתא בתוספתא גבי פסוקי שופרות (פ"א ה"ב) 'כדי שתבוא תפילתך בתרועה לפניו'. וכעין זה כתב הר"ן (ו: מדפי הרי"ף) לגבי הא דאמר' דאם תקע בצד הרחב לא יצא, דבירושלמי יהיב סימנא להא, מדכתיב מן המצר קראתי ק-ה, והיינו כנ"ל, שיש בתקיעה גם כעין צעקה העולה מן המצר.

מטעם זה נהגו ישראל לומר לפני התקיעות בר"ה ז' פעמים 'למנוצח לבני קורח מזמור' (תהלים פרק מז), שעניינו מלכות ה' על ידי שופר, ואחר כך מוסיפים פסוקים 'מן המצר קראתי ק-ה וכו', שעניינם בקשה וקריאה אל ה'. כי תוכן המזמור הוא מלכות ה' העולה על ידי תרועת קול שופר, שזהו כאמור עיקר כוונת תוכן מצות תקיעת שופר: 'כל העמים תקעו כף הריעו לאלוקים בקול רינה, כי ה' עליון נורא מלך גדול על כל הארץ וגו', עלה אלוקים בתרועה ה' בקול שופר זמרו אלוקים זמרו זמרו למלכנו זמרו, כי מלך כל הארץ אלוקים, מלך אלוקים על גויים אלוקים ישב על כסא קדשו'. אלא שאחר כך מוסיפים פסוקי בקשה, דהיינו קריאה אל ה' שהמלכה זו שעל ידי השופר תתקבל לרצון, ותביא את מטרתה שיהיו ישראל נזכרים לטובה לפניו יתברך.

הנה כי כן, מאחר ותרועת השופר יש בה גם מענין המלכות, וגם מעלה זכרונו לטובה ומעוררת ברית ראשונים, זהו מה שטבעו חכמים בברכת שופרות, 'כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה', דלפום ריהטא הלשון כפול ומיותר, אלא ד'שומע קול שופר' קאי על קול ה'המלכה' שבשופר, ו'מאזין לתרועה' המעלה

גישה מיוחדת, כאשר בברכה הראשונה הוא ניגש לפניו בהיותו 'אלוקי ישראל', בשניה הוא ניגש לפניו בהיותו 'אלוקי העולם', ובשלישית הוא ניגש לפני ה' בהיותו קדוש ונעלה.

הוספת 'זכרנו לחיים' בברכת אבות

בברכת אבות תיקנו להוסיף 'זכרנו לחיים', שכן בברכה זו פונים אל ה' בהיותו 'אלוקי ישראל', ונכון לצרף בברכה זו בקשה המיועדת לימים אלו, אשר בעת הזאת אנו עומדים לפני ה' מתוך בקשה להיזכר לפניו לטובה במשפט, ויכתוב ויחתום אותנו לחיים, וזכירה זו היא קיום הברית שכרת הקב"ה עם אבות האומה והחסד המובטח כלפי בניהם.

משום כן נקבעה אמירה זו בלשון זכרון, 'זכרנו לחיים', בשונה משאר ההוספות בברכות התפילה, כי מתוקף זכרון זה יכתבנו בספר החיים, וזהו עיקרה של ברכה זו, 'זוכר חסדי אבות, ומביא גואל לבני בניהם', כלומר, שעל ידי זכירת הברית והחסד המובטח להם יביא גואל לבני בניהם. על כן נכון לבקש בברכה זו שיקיים את הבטחתו ויזכור את בניהם לחיים, ונבחר לשון הבקשה במילת 'זכרנו', שהוא מעין הברכה. גם סיוע הבקשה בלשון 'למענך אלוקים חיים', מקביל ללשון 'למען שמו באהבה' הנאמר לקראת סיום הברכה.

מטעם זה הלשון הוא שיזכרנו 'לחיים', ולא לחיים טובים וגזירות טובות, כי בברכה זו הזכרון הוא לגאולת ישראל, 'זוכר חסדי אבות - ומביא גואל לבני בניהם', והגאולה היא בקשה בסיסית על קיומו של עם ישראל הנתונים בצרה, לבל תבוא עליהם כליה ח"ו, ואין בה ענין לאיכות החיים. ובטור (סימן תקפב) האריך בזה ע"פ המדרש (וראה להלן בברכת הודאה מה שיבואר בזה).

ההוספה בברכת גבורות

בברכת גבורות תיקנו לומר 'מי כמוך אב הרחמים' וכו'. שכן ברכה זו עוסקת בפעולות ה' עם כלל יצוריו באי עולמו, וכולה שבח לפני המקום אשר בגבורתו נוהג עולמו בחסד, ממלכל את החיים ומחיה את המתים. ולכן נכון להוסיף בה שבח שמתאים לימים אלו 'מי כמוך אב הרחמים זוכר יצוריו לחיים ברחמים', שבימים אלו מתבטאת גבורתו ביתר תוקף, בכך שזכרון יצוריו עולה לפניו לחיים.

בכך שונה הוספת 'מי כמוך' משאר ההוספות, שכולן הכוונה היא רק לישראל בניו ועמו של הקב"ה, כגון 'זכרנו לחיים', שתוקף הבקשה ייחודי לנו מכוח אבותינו, אשר להם הבטיח הקב"ה שיפרוש חסותו על בניהם. כן הדבר לגבי בקשת 'בספר חיים' הנאמרת בברכת 'שים שלום', ומשום שכל ברכת 'שים שלום' עוסקת בבקשה מלפניו יתברך שיאיר פניו אל עמו. וכן בקשת 'וכתוב לחיים' הנאמרת בברכת ההודאה, אף בה מפורש 'כל בני בריתך', כי ההודאות הנאמרות בה שייכות לישראל שמודים לאלוקיהם 'צורנו צור חיינו' וכו'.

ונראה שמצד עיקר תפילתנו לה' היה ראוי שבכל מקום נזכיר רק את ישראל שיהיו נזכרים ונכתבים לחיים, אלא שברכת מחיה המתים עוסקת בשבח הקב"ה שהוא 'אלוקי העולם', ולכן אין מקום לציין בה את ישראל דוקא, לפי שאין זה מעניין הברכה, אשר על כן נקבע בזה הברכה לשבח את הקב"ה שזוכר כל יצוריו לחיים ברחמים.

'המלך הקדוש' 'המלך המשפט'

בברכת קדושה לא תיקנו לבקש זכרון וכתובה לחיים, לפי שברכה זו אינה עוסקת כלל ביחס הקב"ה לעמו ולעולמו, אלא כל כולה שבחים לפניו יתברך בהיותו מלך גדול וקדוש, ולכן לא תיקנו בה בקשות מעין אלו. אלא שתיקנו חז"ל שאין חותמים בה 'הא-ל הקדוש' כמו בשאר ימות השנה, אלא 'המלך הקדוש', שהרי בימים אלו מנהיג הקב"ה את המשפט בעולמו וע"י כן מתנשאת מלכותו.

בימי ראש השנה ויום הכיפורים עצמם, מוסיפים כאן בקשות מפורטות על כינון מלכותו יתברך בשלמותה ובתפארתה. שבימים אלו יושב המלך הקדוש על כסאו כי בא לשפוט את הארץ, ועל ידי המשפט מתבטאת ונגלית מלכותו יתברך ביותר ברוב תוקפה ועוצמתה, ולכן זהו הזמן הראוי לבקש ולייחל לפניו על כל ענייני ופרטי קדושתו ומלכותו, שתהא שלימה ושולטת על כל, וזאת על ידי ביאת המשיח, שאז יתקיים מקרא שנאמר 'והיה ה' למלך על כל הארץ, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד', ובכך יקבלו כל הגויים עליהם את עול מלכות ה' יתברך, וימלוך ה' עליהם לעולם ועד. וכתוכן הבקשה

הנאמרת בכל 'קדיש', שיתגדל ויתקדש שמו של הקב"ה וימלוך על הכל בצורה נעלית וברורה.

כמו כן תיקנו חז"ל לחתום את ברכת 'השיבה שופטינו' בתיבות 'המלך המשפט', שהרי בימים אלו הקב"ה יושב על כס המשפט, ועל ידי המשפט נתגלית מלכותו לכל.

ההוספה בברכת הודאה

בברכת ההודאה תיקנו להוסיף 'וכתוב לחיים טובים כל בני בריתך'. בברכה זו אנו מודים לה' שמשפיע טובה על עמו, וכלשון הברכה 'ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת', ומענין זה אנו מוסיפים בקשה שיכתוב ויחתום את בני עמו לחיים טובים.

אף על פי שברכה זו היא סדר הודאות, מכל מקום לא נמנעה מתוך ברכה זו הבקשה מלפניו יתברך לכתובה וחתומה לחיים טובים, כי מאחר שהברכה עוסקת בסיפור טובותיו וחסדיו הרבים, הרי שיש מקום גם לבקש על אלו. כמו שמצינו בברכת 'מודים דרבנן', שגם בה מוסיפים בקשת 'כן תחיינו ותקיימנו' וכו'.

אולם יש לבאר מדוע הוספה זו משולבת באמצע הברכה, לפני 'וכל החיים יודוך סלה', בשונה משאר כל ההוספות הנאמרות בסמוך לחתימה.

הביאור הוא, כי החלק הראשון והעיקרי של הברכה הוא עד 'וכל החיים יודוך סלה', כי עד מקום זה מציינים את ענין היות הקב"ה 'אלוקי ישראל', ומספרים ומפרטים את טובות ה' לעם ישראל שהוא צורם ומבטחם, ועושה עמהם טובות ונפלאות עד אין מספר.

והחלק השני של הברכה הוא 'וכל החיים יודוך סלה', שבו מציינים את היות הקב"ה מלך על כל העולם, ולכן 'כל החיים', בני כל אומות העולם והגויים, 'ידו ויברכו לה' ויהללוהו.

לפיכך, כשאנו באים לבקש 'וכתוב לחיים טובים' וכו', הרי שהמקום הראוי לכך [למנהגנו] הוא לפני 'וכל החיים', כי בקשה זו נאמרת בהיות ה' אלוקי ישראל המטיב להם, אשר על כן מבקשים שיחמול עליהם ויכתוב את כל 'בני בריתו' לחיים טובים, שהרי הוא טוב ומטיב להם תמיד. אבל לאחר 'וכל החיים',

שכבר הוזכר היות הקב"ה 'אלוקי כל העולם' לא הנהיגו לחזור ולבקש על ישראל לבדם.

וכאן בברכת מודים הבקשה היא להיכתב 'לחיים טובים'. בניגוד לברכת אבות, שבה הבקשה היא להיכתב 'לחיים' סתמא. כי בכל מקום מוסיפים בקשה מעין הברכה. והרי בברכת אבות כבר ביארנו שענין הברכה הוא 'וזוכר חסדי אבות - ומביא גואל לבני בניהם', דהיינו זכירת ישראל לגאלם, להצילם מסכנה ולתת להם קיום וחיים, ולכן שם הבקשה היא על עצם החיים. מה שאין כן בברכת ההודאה, שענין הברכה הוא על היות הקב"ה משפיע טובה על עמו, 'על נפלאותיך וטובותיך שבכל עת', ומענין זה אנו מוסיפים בקשה שיכתוב ויחתום את בני עמו לחיים טובים.

ועיין בטור (סימן תקפב) שהאריך לבאר הענין, והביא מהמדרש שכך ראוי לסדר את הבקשות, תחילה לבקש דבר מועט ואחר כך להוסיף ולהרחיב הבקשה.

ההוספה בברכת השלום

בברכה האחרונה שבתפילה, ברכת 'שים שלום', תיקנו להאריך ולבקש בפירוט רב על כל העניינים הנצרכים לנו מאת הקב"ה לקראת השנה החדשה, 'חיים ברכה ושלום ופרנסה טובה וגזירות טובות ישועות ונחמות' וכו'. שכן כל תוכן ברכה זו הוא להרבות בבקשות מלפניו יתברך, דוגמת בקשת 'שלום טובה וברכה חיים חן וחסד ורחמים' הדרושים לו לאדם בחייו, ולכן כאן המקום לאדם להרחיב פיו ולמנות את בקשותיו ולפרטן אחת לאחת.

מטעם זה, בקשה זו נאמרת בתכיפות לחתימת הברכה, שמיד לאחריה חותמים 'ברוך אתה ה' וכו'. מה שאין כן בשאר ההוספות, שלאחריהן חוזרים מענין הברכה, 'מלך עוזר וכו', 'ונאמן אתה' וכו'. כי שורת הסיוס של כל ברכה נועדה לתמצת את הברכה לקראת החתימה, דהיינו 'מעין הברכה סמוך לחתימה', ולכן כשעוברים לבקש דבר שאינו כולל את כל ענין הברכה, כמו בברכת אבות או גבורות, צריך לחזור ולהזכיר את תמצית הברכה לפני החתימה, אבל בקשת 'בספר חיים' וכו', הרי היא עצמה מעין הברכה, שכן כאמור, ענין הברכה עצמה הוא ריבוי ופירוט בקשות לחיים טובים ושלום.

פרשת האזינו

בראשונה" (יז, ז), אבל איבודם מן הארץ בפועל, יבוא על ידי האויבים.

ועיין עוד מה שכתבנו שם בפרשת 'והיה אם שמוע' (לעיל יא, ג) דברים נוספים בזה, שאכן אם היו חוטאים במידה רבה כל כך, כמו שמבואר בפרשה, היה גם מתקיים בהם "ואבדתם מהרה", כמשמעותו בפשוטו, על ידי עצירת המטר לחלוטין, ובאופן כזה היו אובדים ונשמידים לגמרי, אולם למעשה לא הניח להם הקב"ה שיבואו לידי חטאים במידה רבה כל כך. והבאנו את המבואר בגמרא על כך, ועל כן נתקיים הדבר רק באופן חלקי, וכמו שביאר כאן רש"י, שהאובדן הגיע על ידי האויבים.

ימצאהו בארץ מדבר ובתוהו ילל שימון יסובבנהו
יבוננהו יצרנהו כאישון עינו (לב, ז)

פירש רש"י: "יסובבנהו - שם סיבבם והקיפם בעננים, וסיבבם בדגלים לארבע רוחות, וסבבן בתחתית ההר שכפהו עליהם כגיגית'. ובהמשך דברי רש"י: "יסובבנהו - אשרינון סחור סחור לשכינתיה, אהל מועד באמצע, וד' דגלים לד' רוחות'.

הרי שרש"י מפרש את הפסוק יסובבנהו בשני אופנים, אופן אחד שהקב"ה הקיף וסיבב את עמו בענני כבוד, או בהר סיני שהקיפן על ידי ההר. ובאופן השני שהקב"ה העמיד את עם ישראל מסביב לשכינתו, והם סובבים אותו כביכול.

ועל פי שני האופנים, מדובר בביטוי חיבה וקירבה בין הקב"ה לעם ישראל, שבאופן אחד השכינה היתה מסביב לישראל, והיו ישראל שרויים ומוקפים בתוך אור השכינה, והיתה השראת השכינה עליהם בחינת 'אור מקיף'. כי ענני כבוד הם בחינת חיבה וידידות, שהקב"ה מקיף ומחבק את עם ישראל, וכעניין הכתוב "וימינו תחבקני" (שה"ש ח, ג), ואיתא שהוא כנגד סוכות שבו הקב"ה מקיף את עם ישראל במצוות סוכה, בצילא דמהימנותא.

ועוד היתה בחינה נוספת של חיבה - 'יסובבנהו',

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי
(לב, א)

ברש"י: 'האזינו השמים - שאני מתרה בהם בישראל, ותהיו אתם עדים בדבר, שכך אמרתי להם שאתם תהיו עדים, וכן ותשמע הארץ. ולמה העיד בהם שמים וארץ, אמר משה, אני בשר ודם, למחר אני מת, אם יאמרו ישראל לא קיבלנו עלינו הברית, מי בא ומכחישם, לפיכך העיד בהם שמים וארץ - עדים שהם קיימים לעולם. ועוד שאם יזכו יבואו העדים ויתנו שכרם, הגפן תתן פריה והארץ תתן יבולה והשמים יתנו טלם, ואם יתחייבו תהיה בהם יד העדים תחלה, ועצר את השמים ולא יהיה מטר, והאדמה לא תתן את יבולה, ואח"כ ואבדתם מהרה על ידי העובדי כוכבים'.

באריכות דברים זו מיישב רש"י תמיהה רבתי שנתקשו בה רבים, שהרי מפורש בפרשת 'והיה אם שמוע', שבאם ח"ו יחטאו ישראל ויסורו מעם ה', יחרה אף ה' בהם, ויעצור ה' את השמים מלהוריד גשמים, ולכאורה הכוונה שממילא יאבדו מן הארץ על ידי עצירת הגשמים, באופן שלא יהא שייך לישב ולחיות עוד בארץ.

והנה במציאות השתלשלות המאורעות, לא היה כן מעולם, כי אמנם חטאו וגלו מן הארץ בעוונם, אולם לא היה הדבר בדרך של עצירת גשמים, אלא האויבים באו עליהם והשמידו בהם והגלו אותם, הן בגלות עשרת השבטים, הן בחורבן בית ראשון והן בחורבן בית שני. ועל זה מיישב, שמה שנזכר באותה פרשה עצירת גשמים, אין הכוונה בהכרח שעצירת הגשמים היא שתגרום לאובדנם מן הארץ. אלא זו רק לשם 'אות' מאת ה' על חטאיהם, והיינו כי השמים והארץ הלוא הם 'עדים' על שמירת התורה, כמו שנאמר בפסוקים הסמוכים לעיל בסוף פרשת וילך (לא, כח) "ואעידה במ את השמים ואת הארץ", ולשם כך בא ביטוי שהעדים מתחילים את העונש, על דרך הנאמר במי שנידון למיתה "יד העדים תהיה בו

בכך שישראל היו מקיפים עצמם סביב למשכן, בארבע דגלים סביב סביב, והיתה השכינה בתוכם בבחינת 'אור פנימי'. וכך עם ישראל מראים חיבתם להקב"ה שהם כביכול מקיפים ומחבקים אותו.

והנה לעומת מה שמתואר ברש"י כאן, שמה שסיבב בתחתית ההר, היה ביטוי חיבה שהקב"ה סיבב אותם והקיפם דרך חיבוק, אך בגמרא הרי מתוארת כפיית ההר כגיגית, כמהלך מחייב של הכרח ואונס, לקבל את התורה מתוך הכרח ושעבוד, אף נגד רצונם, שכן דרשו (שבת פח.): 'ויתייצבו בתחתית ההר (שמות יט, יז) - אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא, מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם. אמר רב אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא'. ולכאורה הרי זו כוונה הפוכה ממש מפשוטו של הכתוב לפנינו, שהיקף ההר סביב ישראל מתפרש כביטוי חיבה.

וצריך לומר שאכן כלולים במעשה זה שני מבטים; כאן בשירת האזינו אשר בא הכתוב לתאר את גודל אהבת הקב"ה לעם ישראל, ומה שעשה למענם מרוב חיבתם לפניו, אזי כל הדברים מתוארים כאן מן המבט של צד החביבות, כי מעמד זה עצמו של עמידת ישראל בתחתית ההר, אכן היה בה גם ביטוי של חיבה ואהבה מאת הקב"ה לעם ישראל, שחשק בהם שהם יהיו עמו המקבלים תורתו, והיה זה בבחינת חיבוק, שכביכול מחבק הקב"ה את כנסת ישראל.

אולם בפרשת יתרו הפרשה עוסקת בענין 'קבלת התורה', דהיינו במבט שהתורה היא עול ושעבוד שעם ישראל מחויבים בו, ולכן שם רמזה תורה את בפסוק 'ויתייצבו בתחתית ההר' שהיה הדבר בבחינת אילוץ וכפייה.

הנה כי כן, כאן בספר דברים עוסק בצד זה של החיבה והאהבה. אשר באמת כעין זה מצינו בדרשות הפסוקים בפרשת וזאת הברכה - "והם תוכו לרגליך" (דברים לג, ג), שפירש רש"י - שהרי תוכו עצמן לתוך

תחתית ההר לרגליך בניני. הרי שגם עם ישראל הראו אז עוצם החיבה והחביבות, שמגודל אהבתם לה' הכניסו עצמם תחת ההר, להיכנס תחת שלטון מלכות ה', ולקבל עליהם עול תורתו ומצוותיו, לחסות בצלו של הקב"ה ולהידבק בו.

כך שבפסוק שלפנינו מוצאים אנו ביטוי נוסף למבט המיוחד של 'ספר דברים', שנתנית תורה לעם ישראל מתוארת במילה "יבוננהו". כלומר הקב"ה החכים אותם, ונטע בהם בינה, בניגוד לכל התורה שהחוקים והמשפטים מתוארים בתורת מצוות והוראות שהקב"ה מצווה אותם, אכן כאן הדבר מתואר שהתורה היא חכמה, והקב"ה בא להשכילנו ולבונן אותנו, להחכימו מחכמתו הקדושה.

וההבדל נובע מאותו שורש, שכן מצד המבט של 'פרשת יתרו', התורה היא חוב ושעבוד שמוטל עלינו לקיימה, ולכן מצד מבט זה אין הדבר מוגדר כלימוד חכמה אלא כציווי והוראה, שהרי האמת היא שעלינו לשמוע את דבר ה', ולקיים אותו גם כאשר אין הדבר מובן לנו. אולם ב'פרשת האזינו' הפסוק מתאר אותה התרחשות ממש מצד המבט והסגנון של חביבות, שהקב"ה ביקש להעניק דבר לכנסת ישראל, שהם יבינו את התורה, וכמו שכתוב "ראה לימדתי אתכם חוקים ומשפטים" (ד, ה) שהקב"ה מלמד תורה לעם ישראל, כלומר שניתן לנו כח ובינה ללמדה, להבינה ולהשכילה, והקב"ה נתן לנו את התורה גם עבור זאת בכדי שנחכים ונתפקח בה, ושנהיה יודעי דעת עליון, וחכמים בחכמת התורה, "עדות ה' נאמנה מחכימת פתי" (תהלים יט, ח), "כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה" (משלי ב, ו).

התודה והברכה לידינו הג'לים שנטלו חלק בהוצאות גיליון זה

ברכת מזל טוב לידינו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו הרב **אברהם** בר"ח **בלוי** שליט"א לרגל הולדת הבת למזל"ט

ובכן צדיקים יראו וישמחו

ערב ראש השנה תשפ"ה

בעזרת ה' יתברך

אמרז לפני מלכויות שתמליכוני עליכם

הודעה חשובה ומשמחת

לקראת ימי ירח האייתנים ניתן להשיג את הספר

בן מלך - ימים נוראים

שנערך מחדש בסידור כל המאמרים בסדר חדש, ובתוספת מרובה על העיקר של מאמרים מרובים שעדיין לא נדפסו. ופנים חדשות באו לכאן.

הספר שיפתור לכם את כל השאלות שתעלו בדעתכם:

- מפני מה תוקעים בשופר ומה זה מביע?
- מדוע המועד נקרא בלשון חכמים 'ראש השנה' ובתורה 'יום הזכרון'?
- מדוע נבחר ראש השנה להיות בא' תשרי?
- כיצד יתכן שחג הסוכות נקרא בתורה 'בצאת השנה', והלא ראש השנה כבר היה בא' תשרי?
- האם יש טעם לכך שיום הדין נקבע בראש השנה?
- האם נרמז בתורה שראש השנה הוא יום הדין, ומדוע לא נכתב בפרוש? מה עניינה של אמירת סליחות בימים שלפני ר"ה?
- מה החידוש של מצוות התשובה, הא בלאו הכי אסור לחטוא?
- האם יום הכיפורים הוא חובה או זכות?

ובכן צדיקים יראו וישמחו

מכון כתבי בן מלך

מחיר הספר:

40 ש"ח

ניתן לשלם באמצעות דררים פלוס - מכון בן מלך